

LBRIS

We know
books

Patrick Burensteinas

Un alchimist povestește

Autobiografia unui alchimist

Editura SOLISIS

Turda 2024

Cuprins

Cuvânt înainte	9
Legenda inițială. Metafora închisorii	12
De ce atâtea secrete în jurul alchimiei?	17
Marile principii ale alchimiei. De citit înainte... sau nu!	24
La început era Cuvântul: Vârsta copilăriei artei	33
De la științe la artă: Cum s-a aprins flacăra	42
Pelerinajul sfântului Iacob	48
Stăpânirea focului	59
Primele experimente de alchimie operativă	67
Marea Operă	75
Piatra filosofilor	90
Există viață după piatra filosofală?	102
Adept recunoscut între ai săi	115
Crearea lumii	123
Viața, moartea și lumea de dincolo...	131
Greutatea emoțiilor	139
Întoarcerea pe pământ	152
Matricea lumii	162
Inventarea matricei	181
Cum să citim Biblia cu alți ochi	194

Agencia de călătorii alchimice	208
Bun venit în realitatea neobișnuită	217
Diferitele lumi	236
Harta metalică	243
Ce se întâmplă când visăm?	251
O altă viziune asupra timpului	264
Alchimia în lumea oamenilor	276
Azoth sau literele dansate	282
Calea regală	291
Iluminarea... Și apoi? Scurtă lecție de fericire	303
Cuprins	319
Apariții la Editura Solisis	321

Legenda inițială

Metafora închisorii

A fost odată marele întreg. Într-o zi, care nu era ca oricare alta, un punct s-a întors asupra sa și a delimitat un spațiu. Ar fi putut fi oriunde: nu exista un „unde”. Ar fi putut fi în orice moment: nu exista un „când”. Și ar fi putut fi oricine: nu exista un „cine”. Există doar un punct care închisese în traiectoria sa o parte a întregului și crease o bulă.

Să numim această parte a întregului¹ prinsă în bulă, prizonier. Captiv în închisoarea lui, el își pune întrebarea: de ce eu? Și astfel se naște primul său gând. Acesta este urmat de o mulțime de alte întrebări, care duc la o mulțime de alte gânduri: unde sunt? de ce? pentru cât timp? cum ies de aici? etc.

Noi suntem gândurile ambulante ale acestui prizonier schizofrenic. Cu toții am construit un univers carceral gigantic, cu numeroase încăperi mai mult sau mai puțin confortabile. Unii dintre noi dorm pe paie în cea mai întunecată temniță; alții au o lucarnă sau o fereastră; dar foarte puțini au văzut adevărata lumină a zilei.

¹ A se vedea *Unul* de Gerald Ben Merzoug, la Editura SOLISIS, www.solisis.org

Când știm că vom sta mult timp în închisoare, ne inventăm propriile reguli. Iar apoi decorăm pereții pentru a ne face încarcerarea mai plăcută. Printre aceste ornamente se numără dogmele, credințele și tot felul de terapii. Și distracțiile, în sens propriu: orice ne distrage atenția de la cale. Pentru că este mai ușor să lipești afișe pe pereți decât să îi zgârii cu unghiile până îi găurești. „Perseverăți!”, spune alchimistul. „Străpungeți și veți vedea!” Dar te dor foarte tare degetele când străpungi materia...

Alchimistul este acela care a captat o rază de lumină în ochi și de atunci nu și-a mai putut lua privirea de la acel orizont. A scos capul pe ușă și a respirat un aer atât de pur încât nu va mai putea niciodată să respire ca înainte. Știe că lumea începe afară, în lumina adevărată.

Salvatorii vin din afară. Auzise el din când în când mici zgomote, un cioc-cioc îndepărtat! Erau ei. Și ce face când, în sfârșit, deschide ușa? Îi urmează pe salvatorii săi afară, în sfârșit liber? E o opțiune. Cealaltă opțiune este să spună: „Așteptați, mai sunt oameni acolo jos, mă întorc să le dau de știre...”

Alchimistul este cel care a văzut lumina și se întoarce în temniță pentru a le da de știre tuturor prizonierilor. Dar cum să le vorbească despre lumină celor care cunosc doar întunericul? Oamenii cu ochii închiși nu vor să vadă și nici să audă nimic. Pentru a-i convinge, alchimistul are nevoie de un martor al acestei lumini extraordinare, al luminii care aduce fericire. Iar acest martor este piatra filosofală. Ea nu este altceva decât un martor tangibil al unei lumi intangibile, dovada în materie că sufletul se poate înălța într-un alt loc unde își va găsi pacea.

Dar cei închiși nu vor neapărat să iasă. Mai ales nu regele închisorii! Pentru că el este rege doar între zidurile acestei închisori. Așa că are gardienii lui, care astupă găurile, spunând: nu, nu, nu e nimic

¹ *Persévèrez!* în traducere literară *percer* = a găuri, *verer* = a vedea

afară, nu trebuie să mergi acolo, e periculos! Pentru ei, deschiderea este un pericol real de a pierde ceea ce au dobândit, căci regulile nu au valoare decât în interiorul închisorii. Mai rău decât atât, de îndată ce se schimbă încăperea dinăuntru închisorii, se schimbă și regulile iar cele vechi nu se mai aplică. Așadar, a urma o cale înseamnă să intri dintr-o încăpere în alta și să te îndrepti spre ușa ultimei dintre ele.

Când ieși din închisoare, nu iei nimic cu tine. Nici afișele care făceau închisoarea mai frumoasă, nici măcar uneltele cu care ai săpat gaura. Nu iei nimic cu tine, lași totul în urmă și mergi gol. Îți lepezi pielea, ca un pelerin. Experimentezi faimoasa renunțare. Așa că da, e înfricoșător.

Dar tocmai acesta este riscul: că ne simțim prea confortabil în închisoarea noastră. Asta este ceea ce toate religiile numesc „ispite”: căutarea binelui pe termen scurt, uitând că scopul nostru pe termen lung este de un ordin mult mai înalt. Că ne facem închisoarea tot mai plăcută, încât nu ne mai gândim să ieșim. Este tentația lui Ulise care, oprire după oprire, a uitat să se mai întoarcă acasă. Apare în Odiseea și în multe alte căutări inițiatice, căci în această metaforă a închisorii veți găsi corelații cu toate miturile și religiile originare. Și apare chiar și în limbajul cotidian: „Sunt prins”.

Însă adaug aici stropul meu de sare – măcar atât poate face un alchimist. O idee îmbucurătoare. Depinde doar de noi să eliberăm prizonierul. Dacă noi toți suntem gândurile prizonierului, depinde doar de noi să întruchipăm gândurile optimiste și să spargem zidurile închisorii noastre pentru a lăsa lumina să intre. Cu alte cuvinte: nu trebuie să așteptăm vreun zeu care să salveze omenirea, ci depinde de noi, oamenii, să salvăm zeul prizonier. Iată o nouă perspectivă exaltantă!

Așa că vă spun: în primul rând, gândiți optimist! Iar apoi încetați să vă mai simțiți bine în închisoare, mișcați-vă și ieșiți de acolo!

În ceea ce mă privește, încă nu am terminat de depănat metafora. Ea ne va folosi pe parcursul acestei cărți, mărturisindu-vă despre trecerea mea dintr-o încăpăre în alta. Cu coridoare întunecate, cu săli de așteptare, cu tavane joase care m-au făcut să mă aplec, cu etaje la care am zăbovit și în final cu capătul tunelului. Aș vrea să vă povestesc despre diverșii gardieni ai închisorii, dintre care mentalul nu e cel mai neînsemnat, dar și despre ghizii ei.

Până în prezent, misiunea mea este una de transmitere. Pentru alchimist, scopul jocului nu este doar de a găsi lumina, ci și de a ierta întunericul. A se înțelege: de a le oferi o parte, adică de a împărtăși. În întunericul închisorii, accept să împart strălucirea torței pe care mi-a fost dat să o port. Iată cum mă văd astăzi: sunt un vizitator al închisorii. Doamnelor și domnilor, ieșirea este pe aici!

De ce atâtea secrete în jurul alchimiei?

Ați deschis vreodată o carte de alchimie? Dacă da, trebuie să recunoașteți următorul lucru: fără a fi un inițiat, nu poți înțelege nimic! Găsești acolo lei verzi, licorni și dragoni. Se vorbește despre baia regelui, laptele fecioarei și scuipatul lunii (nostoc). Se promite apă seacă sau focul secret, se promet flori de sulf și mercurul vieții. Vulturul desemnează un abur, menstră¹ un solvent iar lupul este antimoniul. Se încleiază, se coagulează, se taie capul corbului, se îngheață lumina și se unește soarele cu luna. Se distilează, se exubează, se lixiviază.² Se fac cuiburi de salamandă, se celebrează nunți chimice și se carburează până la chintesență. Totul este foarte amuzant și minunat de ascuns.

Într-un cuvânt, este ermetic. Ermetic ca un vas Tupperware: atât de bine închis încât nu poate trece nimic. Ermetic înseamnă, de asemenea, „sub pecetea lui Hermes”, Hermes Trismegistus, transcrierea în limba greacă a numelui zeului egiptean al cunoașterii, Thoth, care a devenit Mercur la romani. De fapt, în Egipt au fost găsite primele texte de alchimie. Iar numeroasele scrieri grecești semnate de Hermes

¹ Menstră în alchimie este un lichid capabil să dizolve corpuri solide.

² A separa o substanță în conținuenți solubili și insolubili prin percolarea lichidului.

(printre care și celebra *Tablă de Smarald*), care au circulat vreme de câteva secole, începând cu secolul I î.Hr., se referă mai puțin la un autor, cât mai degrabă la un subiect: alchimia este numită „doctrina ermetică”.

Alchimia sau arta cultivării secretului... O artă a cărei esență este conținută în *Mutus liber*, „cartea mută”: o colecție de planșe ilustrate care nu numai că nu au nicio legendă, dar sunt aranjate în totală dezordine! În ceea ce privește grimoarele¹, e o încântare să constatați că numele materialelor sunt înlocuite de simboluri sau planete... sau de simboluri ale acestor planete. Când citiți „șofran de Marte” sau „vitriol de Venus”, acestea înseamnă rugină și, respectiv, sulfat de cupru. Iar dacă se precizează că trebuie să puneți trei stropi, două fărâme sau patru boabe, mult noroc în convertirea acestor unități de măsură în sistem metric! O adevărată provocare.

Deci, înseamnă că alchimia este o străveche și prețioasă aiureală pe care nimeni nu a înțeles-o vreodată, nici măcar cei care pretind că o cunosc? Sau este o știință ocultă rezervată celor inițiați? Și dacă așa stau lucrurile, există vreun motiv întemeiat pentru a o menține inaccesibilă celor mai mulți dintre oameni? A o dezvălui înseamnă a o perverti?

Sunt adesea întrebat despre această secretomanie. „De ce este alchimia ținută secretă? Deții toate aceste secrete? Și, dacă este posibil, poți să le dezvălui?” Nu am de gând să mă sustrag de la răspunsuri.

Toate corporațiile au avut întotdeauna secrete de fabricație. De aceea au creat limbaje codificate cunoscute sub numele de argou. Aceste secrete sunt comori dobândite din generație în generație; ele sunt transmise celor demni să perpetueze o tradiție conform regulilor artei. Alchimia nu face excepție și există mai multe motive pentru acest lucru.

¹ Formular cuprinzând formule magice de vrăjitorie.

Desigur, se poate argumenta că este o artă periculoasă: nu lași o armă pe mâna unui copil. De ce ar trebui dezvăluite formulele operative începătorilor? Alchimiștii au fost cei care au inventat praful de pușcă, probabil cu prețul câtorva explozii. Iar dacă Pierre și Marie Curie au murit intoxicați, a fost pentru că lucrau ca alchimiști pentru a produce piatra filosofală pe bază de uraniu. Cât despre naști, aceștia au căutat în mod activ (în zadar, din fericire) să creeze piatra filosofală a regnului animal, cunoscută și sub numele de „piatra dictatorului”, care conferă putere asupra propriului regn. Aceasta a fost, de asemenea, misiunea torționarului de copii Gilles de Rais.

Se poate presupune că din prudență nu au fost puse aceste cunoștințe la dispoziția publicului larg, ci au fost accesibile doar pentru aceia care și-au făcut timp și s-au străduit să le studieze.

Dar se conturează un alt motiv, mai metafizic, în spatele acestei idei de timp și efort consacrat. Alchimia nu este o știință. Ea nu poate fi redusă la o serie de formule, fie ele și formule magice. Pentru că rezultatul nu depinde doar de materialele folosite, de instrumente, de timpii de pregătire sau de maturare, de temperaturi sau de orice alte date cuantificate și cuantificabile, ci de experimentatorul însuși.

Secretul alchimiei constă în faptul că rezultatul depinde de persoană. Încredințați același metal, același foc, același creuzet și aceleași instrucțiuni unor experimentatori diferiți. Unul dintre ei va reuși să topească metalul; celălalt nu. Unul va reuși să îl transmute, celălalt nu va reuși niciodată. Acest lucru este inacceptabil. Dar totuși este ceea ce trebuie să acceptăm. Pentru a înghiți această pastilă amară, dau adesea exemplul celor doi bucătari: oferiți-le aceeași rețetă, aceleași ingrediente și o bucătărie identică; nu vă vor pregăti exact aceeași mâncare. Unul dintre ei va avea acel ceva care face toată diferența. Tocmai acest ceva îl deosebește pe alchimist de chimist.

Să continuăm comparația culinară, pentru că nimic nu este mai aproape de alchimie decât gătitul. Vă șochează dacă vă spun că o anumită mâncare a fost gătită „cu iubire”? Vi se pare logic ca acea mâncare gătită cu iubire să aibă un gust mai bun decât una gătită cu resentimente, de exemplu? Nu vi s-a întâmplat niciodată să o dați în bară cu un fel de mâncare pe care l-ați pregătit într-o stare de furie? Sau să inventați un fel de mâncare deosebit de reușită într-o zi în care debordați de fericire și încredere, chiar dacă ați făcut totul „la nimereală”?

Alchimia nu este altceva decât fericita întâlnire dintre „simțul” încrederii personale și mâna de ajutor din partea luminii, celebrul *donum dei*, „darul lui Dumnezeu”. Dar cu regret vă informez că niciunul dintre aceste două ingrediente esențiale nu depinde de propria voință...

Dacă limbajul alchimic este ocolitor și folosește imagini, dacă simbolurile vă derutează, dacă discursul vă îneacă, dacă vă simțiți depășiți, poate că totul este intenționat. Este ca și cum ar încerca să facă apel la altceva decât la rațiune. Nu se poate sublinia îndeajuns: alchimia nu este o știință, ci o artă. De ce s-ar adresa arta minții raționale? Și dacă mintea rațională este cel mai mare obstacol în calea căutării luminii? Limbajul înflorit al alchimiei nu are rigoarea unui manual de instrucțiuni. Dacă îl luați ca atare și faceți pe detectivii în căutarea codului ascuns, mă tem că veți rata adevărul.

Aceste imagini, această discrepantă, chiar și această confuzie au scopul de a vă pune într-o anumită „ambianță”, căci nu aș putea să o numesc mai bine. Aceasta este și ambianța pe care am vrut să o creez în cele șapte filme *Le Voyage alchimique* pe care le-am realizat împreună cu Georges Combes. Au fost urmărite de sute de mii de oameni. Mulți spectatori mi-au scris spunându-mi: „Nu am înțeles nimic și totuși mi-a vorbit”. Este tocmai efectul pe care am vrut să îl produc.

V-ați trezit vreodată dintr-un vis fără să puteți exprima în cuvinte sau în imagini ceea ce tocmai ați trăit, însă având impresia vagă, dar profundă, că ați trăit ceva puternic, sau chiar că ați „înțeles” ceva, fără să știți prea bine ce?

Vom reveni asupra visului într-un alt capitol. Dar aș vrea să vă fac să înțelegeți încă de pe acum că știința nu are nimic de-a face cu cunoașterea. A ști înseamnă a vedea următorul lucru: înseamnă a te pune la distanță de fapte și a le constata. Alchimistul nu are nevoie de știință, care se potrivește atât de bine cu puterea. Dimpotrivă, a cunoaște înseamnă a co-naște, a renaște împreună cu. A înțelege înseamnă a lua în sine. Acest tip de cunoaștere și de înțelegere este cel pe care vă invit să îl experimentați. Cu siguranță nu pe calea științei, ci printr-un angajament mai intim. Porniți pe această cale a inițierii și aveți încredere în bunul vostru simț. Prin definiție, se îndreaptă în direcția bună...

Revenind la secret, să ascultăm încă o dată limba păsărească, care, în simplitatea sa, este adesea muzica adevărului: un secret este ceea ce se creează. Altfel spus, piatra secretă este ceea care se secretă, iar transmutația nu are loc numai în creuzet, ci și în interiorul alchimistului însuși. Depinde de fiecare să își creeze propria cale, iar aceasta este o cale solitară. Maestrul este acolo pentru a ghida, desigur, dar nu pentru a dezvălui.

Le spun adesea elevilor mei ajunși la un anumit nivel că tot ce trebuie să facă este să înțeleagă un cuvânt, doar un singur cuvânt. Mai mult decât atât, un cuvânt obișnuit. Dar să îl înțeleagă brusc în toate sensurile sale. Pentru că acolo este totul. Doar că depinde de ei și numai de ei să găsească acest cuvânt. Nici măcar să îl găsească: trebuie să fie o revelație. Dacă ați ști cât de ușor mi-ar fi să li-l dezvălui! Mai ușor, dar cu totul inutil. Pentru că, până la urmă, nu cuvântul în sine este înzestrat cu puteri, ci revelația pe care o vor avea despre el.

Nici nu vă puteți imagina câți oameni nu aud ceea ce li se spune. Pentru că auzim doar ceea ce vrem să auzim, credeți-mă. Așa funcționează textele de alchimie: totul este acolo. De-a lungul timpului, totul a fost spus și repetat. Și nu doar în manuscrise confidentiale: pe frontonul de la Notre-Dame de Paris, în cele mai cunoscute povești, în cele mai răspândite și copiate cărți! Totul este spus, iar restul este de găsit în sine.

Cel mai mare efort este să accepti să te pui în postura de căutător, cu încredere și umilință, fără să știi totuși ce cauți. Amintiți-vă aceste cuvinte: dacă nu așteptați nimic, veți găsi totul. Dacă așteptați ceva, vei găsi doar ceea ce așteptați.

Adevăratul secret al alchimiei este că nu există niciunul.